

УДК 334 - 347.97/99

Тарасишина О. М., к.ю.н., доцент кафедри організації судових і правоохоронних органів НУ «ОЮА»

Теоретичні засади судового управління та практичні шляхи вдосконалення його організації та здійснення

Дана стаття присвячена генезису поняття «судове управління», основним аспектам організації судового управління, розкрито їх сутність та зміст. Акцентовано увагу на необхідності суттєвого вдосконалення механізму судового управління. Здійснено спробу розкрити співвідношення понять «організаційне забезпечення судів», «організаційне управління в судах» та «судове управління». Розкрито основні проблеми організації та здійснення судового управління на сучасному етапі та окреслено деякі можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: суд, судова влада, судова система, правосуддя, судове управління, організаційне забезпечення судів, організаційне управління в судах.

Данная статья посвящена генезису понятия «судебное управление», основным аспектам организации судебного управления, раскрыта их сущность и содержание. Акцентируется внимание на необходимости значительного усовершенствования механизма судебного управления. Предпринята попытка раскрыть соотношение понятий «организационное обеспечение судов», «организационное управление в судах» и «судебное управление». Раскрыты основные проблемы организации и осуществления судебного управления на современном этапе и намечены некоторые возможные пути их решения.

Ключевые слова: суд, судебная власть, судебная система, правосудие, судебное управление, организационное обеспечение судов, организационное управление в судах.

Given article is focused on the genesis of the concept of judicial administration, the main aspects of the organization of judicial administration also revealed their nature and content. Great attention is paid to the need of a significant improvement of the mechanism of judicial control. An attempt was made to reveal the ratio of the concepts of "organizational provision in courts", "organizational administration in the courts" and "judicial control." Reveals the main problems of the organization and implementation of judicial administration at the present stage and outlined some of the possible solutions.

Key words: court, the judiciary, the judicial system, justice, judicial administration, organizational provision in courts, organizational administration in the courts.

У державі, яка прагне підтримувати розвиток основних цінностей демократії, свободи, верховенства права, повинна бути якісна організація функціонування судів, що сприятиме ефективному здійсненню правосуддя та належному захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Беручи до уваги те, що Україна взяла курс на побудову незалежної правової держави, яка покликана якомога повніше забезпечувати гарантії реалізації прав людини і громадянина, всебічне їх утвердження та захист, особливе місце відводиться судовій системі, що є показником саме такої держави. Реформування у судовій владі є постійним та закономірним явищем, яке відбувається з урахуванням особливостей певної системи права, правових традицій країни тощо. Порядок організації судових органів, порядок здійснення судочинства, основні засади правосуддя регламентуються чинним міжнародним та національним законодавством. Основний Закон закріплює принцип незалежності суддів і суду, зокрема, ст.ст. 126, 127, 129 Конституції України [1], ст. 47 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2].

Бангалорські принципи поведінки суддів від 19 травня 2006 року, схвалені

Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27.07.2006 р. № 2006/23, відображаючи принцип незалежності судових органів, вказують на те, що він є передумовою забезпечення правопорядку та основною гарантією справедливого вирішення справи в суді. Отже, суддя має відстоювати та втілювати в життя принцип незалежності судових органів в його індивідуальному та колективному аспектах [8].

Як вдало зазначає С.Ю. Обрусна, суди у своїй сукупності утворюють систему, ефективність функціонування якої залежить не тільки від визначених процесуальних форм, а й внутрішньої та зовнішньої управлінської діяльності [25, 21-30]. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває необхідність вирішення теоретичних та практичних питань, пов'язаних з правовою регламентацією, організацією та забезпеченням ефективного здійснення судового управління.

Окремі аспекти обраної проблематики знаходились в центрі уваги таких дослідників: Бринцев В.Д., Василенко І.А., Захаров В.В., Мельник М.Г., Москвич Л.М., Обрусна С.Ю., Осавелюк А.М., Притика Д.М., П'ятковський В.І., Серов Д.О., Стрижак А.А., Хаманева Н.Ю., Чайка Ю.Я., Штефан М.Й., Ярков В.В. тощо.

Звертає на себе увагу те, що у міжнародних документах і в вищезазначених нормативно-правових актах України, з одного боку, розрізняють, а з іншого боку пов'язують в нерозривну єдність незалежність в інституційному аспекті цього поняття або самостійність судових органів та суддів по відношенню до інших державних органів і незалежність судової влади, в тому числі і суддів у змістовному значенні цього терміна. Отже, розглядаючи ці два аспекти незалежності судової влади, а відтак і суддів, доводиться констатувати, що ідеї відособленості від інших гілок державної влади, громадських об'єднань зумовлюють закріплення незалежності на конституційному і законодавчому рівнях, формування самостійної самоуправлінської судової системи. Це є свідченням того, що судова система України сьогодні — це самостійна гілка влади в організаційному порядку. Однак, судова система у сфері ресурсного забезпечення в частині матеріально-технічного і фінансового не має повної самостійності.

Таким чином, аналіз нормативно-правового регулювання в сфері незалежності суддів та самостійності судів дає змогу говорити про те, що де-юре створено надійну правову основу для зміцнення авторитету судової влади як на міжнародному, так на національному рівні. Однак ефективність впровадження задекларованих положень великою мірою залежить саме від якості здійснення правосуддя, організації діяльності суду та врешті-решт самого виконання рішень суду. В першу чергу слід зазначити, що принцип незалежності судової влади (судових органів) може бути реалізований тільки через носіїв судової влади — суддів.

Так, на сьогоднішній день під час організації ефективного функціонування судової влади широко використовуються такі міжнародно-правові акти, як Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів» [6], Основні принципи незалежності судових органів [7], Бангалорські принципи поведінки суддів [8] тощо.

Варти уваги є зауваження та рекомендації Європейської Комісії за демократію через право (Венеціанської комісії) стосовно необхідності вдосконалення процесу формування суддівського корпусу, особливий акцент в яких робиться на необхідності позитивних змін та вдосконалень порядку призначення суддів на посади та про звільнення їх з посад. До них належать також питання про роль Верховної Ради України у процесі призначення та звільнення суддів, яке комісія критикувала як

таке, що політизує суддів, недоторканість суддів від судового переслідування, яке критикувалося раніше, роль Президента у призначенні та звільненні суддів та місце Вищої ради юстиції у формуванні суддівського корпусу та проблеми вдосконалення порядку її формування та складу, половину якого мають становити представники судової гілки влади [9].

Беручи до уваги викладене, слід зазначити, що судова реформа є процесом постійного удосконалення. Слушною з цього приводу видається думка Ж.-П. Коста, який, висвітлюючи роль національних судів та інших органів державної влади у захисті прав людини в Європі, зазначив, що Україна досягла деяких покращень у цій царині, проте вона має прагнути нових досягнень [21, 15].

Попри те, що існують певні наукові та практичні напрацювання у цій сфері, залишаються невирішеними важливі питання судового управління, котрі потребують особливої уваги, починаючи з чіткого нормативного регулювання, визначення системи та кола повноважень та закінчуючи вдосконаленням механізму судового управління.

Аналіз окремих джерел дає змогу зробити висновки про те, що на різних етапах в наукових джерелах та в нормативних актах вживаються такі поняття як «судове управління», «державне управління у сфері організації діяльності судових органів», «організаційне забезпечення суддів», «організаційне керівництво судами». Окремі автори трактують ці поняття з різним змістовним навантаженням.

Характеризуючи поняття судового управління, слід виходити з ознак, що притаманні будь-яким процесам управління, а також з урахуванням того, в межах якої системи (біологічної чи соціальної) вони розвиваються. Вона визначає управління як здатність цілісних динамічних утворень на цілеспрямовану перебудову своїх організмів згідно зі змінами умов у внутрішньому і зовнішньому середовищі їхнього існування. Завдяки управлінню та чи інша система не тільки підтримує свою цілісність, а й оптимізує функціонування [14, 44-54]. Отже, особливості управління нерозривно пов'язані з природою системи, обумовлені законами її функціонування і розвитку, залежать від умов, у яких ця система існує.

Судове управління як різновид соціального управління є одним із малодосліджених та специфічних питань, оскільки поєднує елементи державного управління та самоуправління, організаційного забезпечення функціонування судів відповідно до Конституції і та інших нормативно-правових актів України. Отже, судове управління як різновид соціального управління, в першу чергу характеризується тим, що поєднує в собі ознаки державного управління і самоуправління, а також включає діяльність з організаційного керівництва судами, а об'єктом такого управління є відносини, що характеризуються як соціальні.

Аналіз чинного законодавства дає змогу говорити про те, що на законодавчому рівні немає вичерпного визначення поняття судового управління. Так, виходячи зі змісту положень, що містяться в законі, очевидно, що головним завданням судового управління є сприяння здійсненню основних цілей правосуддя та завдань суду.

Органи, які повинні здійснювали функції судового управління, не тільки мають захищати суди від різних впливів, втручання в їхню діяльність із здійснення правосуддя, а й самі мають суворо дотримуватись принципу незалежності суддів і підпорядкування їх лише закону, не допускаючи будь-якого втручання в розгляд судами конкретних судових справ [27, 11-14].

Як зазначає Ю. Баулін, судова влада — це є судді, а для того, щоб судді здійс-

нювали свої функції, а суд міг працювати і на належному рівні здійснюватися правосуддя, необхідна участь апарату суду [11, 121]. Особливої актуальності сьогодні набуває питання вдосконалення організації роботи суду у світлі побудови сучасної концепції судового управління, в якому значна увага приділяється посаді керівника апарату суду, його взаємодії з головою суду та іншими працівниками суду.

Управління в суді (або судове адміністрування) — це підзаконна цілеспрямована організуюча діяльність, направлена на задоволення потреб суду як організації, що здійснює юрисдикцію не втручаючись у вирішення питань процесу підготовки і розгляду конкретних справ [16, 528]. Таке визначення повною мірою відображає судове управління, але для більш детального розгляду цього поняття необхідно також зазначити невід'ємну частину судового управління, а саме адміністративний корпус суду, який включає посаду голови суду та керівника апарату суду, адже управління в суді здійснюється саме цими посадовими особами, які, не втручаючись у процес розгляду і вирішення справ, здійснюють різноманітні функції організації його роботи [17, 221-226]. Таким чином, необхідно враховувати, що специфіка судового управління обумовлена особливостями правового становища об'єктів управління, які відрізняються своїм статусом, способом утворення та порядком формування, змістом і характером компетенції тощо. Так, під судовим управлінням не слід розуміти тільки «матеріально-технічне забезпечення роботи судів», як і не можна його трактувати надмірно широко [28, 13].

У світлі визначення особливостей судового управління цікавим видається розглянути досвід судового управління в англо-американській правовій системі, зокрема, у США, зважаючи на те, що система судового управління США відображає низку типових рис західної традиції права.

По закінченні Другої світової війни американські суди розпочали процес адміністративних нововведень і поліпшень, що кардинально змінило спосіб управління роботою судів і привело до створення адміністративної структури, котра повністю укомплектованої високопрофесійними керівниками. Така тенденція розвивалася паралельно із загальним напрямом реформ і державного управління, що були спрямовані на вирішення соціальні проблеми на загальнодержавному рівні. Головним досягненням на даному етапі розвитку системи судового управління стає прийняття програми проведення судової реформи, зосередженої на управлінні судами і на концепції уніфікації та ґрунтується на досвіді Нью-Джерсі та досвіді здійснення адміністративних повноважень верховними судами штатів та головами верховних судів [12, 166-189.]. Таким чином, досягнуто значного успіху у сфері регулювання діяльності суду, оскільки на законодавчому рівні здійснюється поділ між нормами матеріального права, прийняття яких є завданням законодавчого органу, і процесуальними нормами, нормами і правилами управління роботою судів, прийняття яких є пріоритетним завданням суду.

З огляду на визначення принципів співвідношення повноважень судової адміністрації і судів, повноважень судових адміністрацій, особливостей їхньої побудови та функціонування, доцільно звернутися до досвіду країн, у яких судова адміністрація функціонує протягом певного часу та має певні напрацювання. Цікавим є досвід судового управління у пострадянських державах. Так, організаційне забезпечення діяльності судів Азербайджанської Республіки здійснюється, Міністерством юстиції, яке здійснює всі організаційні функції стосовно системи судів за винятком Верховного суду, Економічного та Апеляційного судів. У Республіці Казахстан організаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Верховного суду здійснюється його

апаратом, а місцевих судів – уповноваженим державним органом (Комітетом із судового адміністрування при Верховному суді Республіки), що створюється Президентом. До єдиної системи уповноважених органів входить відповідний центральний державний орган і адміністратори судів у областях, столиці та містах республіканського значення. Діяльність уповноваженого органу здійснюється при дотриманні принципів незалежності суду і невтручання у його діяльність [20, 217].

Вартою уваги є думка окремих авторів, які вбачають можливість суду виконувати не тільки функцію судового нагляду, а й певну частину функцій судового управління. Так, виходить змішана форма здійснення обох функцій, де немає в чистому вигляді ані поділу, ані з'єднання їх в одному органі [13, 153 - 154].

З огляду на визначення поняття суду в чинних нормативних актах нашої держави, доводиться констатувати, що домінуючий характер має процесуальна діяльність суду, а організаційна сфера має допоміжний, забезпечувальний характер. У цьому сенсі вартою уваги є думка окремих авторів про доцільність внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та визначення поняття суду саме як відповідного державного органу, зважаючи на те, що відповідно до ст. 124 Конституції України суд є державним органом. У зв'язку з цим, певною мірою заслуговує на увагу думка окремих авторів, які вважають, що акцентування уваги на суді як на організації дозволяє конструктивно відмежувати процесуальні питання від інших [23, 139].

Таким чином, управління у сфері організації та функціонування судової влади поширюється на кадрове, організаційне, матеріально-технічне забезпечення, що спрямоване на ефективне відправлення правосуддя. Серед органів, покликаних здійснювати судові управління, автори виділяють Президента України, Верховну Раду України, Вищу раду юстиції, Вищу кваліфікаційну комісію суддів, Державну судову адміністрацію України, адміністрацію суду (голову та його заступників), органи суддівського самоврядування (з'їзд суддів, ради суддів).

Складно погодитися з думкою окремих авторів, які стверджують про неможливість застосування терміну «судове управління» до діяльності органів, що не входять до судової системи, позаяк такий підхід є досить вузьким, оскільки судова гілка влади є самостійною в організаційному плані й не отожднюється винятково з відправленням правосуддя.

З прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» виникає необхідність впровадження нових форм і методів управлінської діяльності щодо суддів, зокрема, посилення вимог при формуванні суддівського корпусу, вдосконалення порядку призначення суддів на адміністративні посади, притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, закріплення статусу, організації суддівського самоврядування, організаційного забезпечення судів тощо. У цьому сенсі важко не погодитись з М.Г. Мельником, який зазначає, що належна реалізація приписів цього закону спричиняє необхідність перегляду засад управління у сфері діяльності органів судової влади, що, у свою чергу, обумовлює необхідність теоретичного пошуку сутності управління [22, 142 - 145].

Слід акцентувати увагу на тому, що важливу роль у судовому управлінні відіграють особи, які займають адміністративні посади в суді, адже саме від рівня професійних вмінь і навичок цих посадових осіб значною мірою залежить організація роботи всієї судової установи.

Так, відповідно до ст. 20 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» адміністративними посадами в суді вважаються посади голови суду та заступника (заступників) голови суду. У Верховному Суді України адміністративною посадою також вважається

посада Першого заступника Голови Верховного Суду України. Голова місцевого суду, його заступник, голова апеляційного суду, його заступники, голова вищого спеціалізованого суду, його заступники призначаються на посади строком на п'ять років із числа суддів цього суду та звільняються з посад Вищою радою юстиції за поданням відповідної ради суддів. Голова Верховного Суду України, Перший заступник Голови Верховного Суду України, заступники Голови Верховного Суду України обираються на посади і звільняються з посад Пленумом Верховного Суду України у порядку, встановленому цим Законом.

Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» здійснюється певний розділ адміністративних повноважень з управління суду між головою суду та керівником апарату суду. Зважаючи на те, що посада керівника апарату суду є досить новим надбанням для судової системи України, виникає необхідність створення сучасної високоєфективної професійної співпраці між головою суду та керівником апарату суду з метою удосконалення організації роботи суду. Тут важко не погодитися, з думкою Ю.Е. Шевелевої, яка зазначає, що з цією метою перше, що треба зробити, перед тим, як призначати особу на посаду керівника апарату суду, необхідно з'ясувати не лише стандартний перелік кваліфікаційних вимог, а ще його управлінські та лідерські якості і вміння [29, 446]. Отже, з прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» не завершується реформування у сфері організації функціонування судової влади в Україні, а здійснюється вагомий крок на шляху вдосконалення судової системи, підвищення ефективності правосуддя, а й на вдосконалення судового управління та його демократизацію.

Розглядаючи судове управління як різновид соціального управління, що поєднує в собі ознаки державного управління і самоуправління та включає діяльність з організаційного керівництва судами, організаційного забезпечення функціонування судів відповідно до Конституції і Законів України, необхідно пам'ятати, що не останнє місце у такій системі займає особа. Таким чином, одним із пріоритетних завдань сучасної системи судового управління повинно бути створення усіх умов, орієнтованих на ефективність надання судових послуг, а культура належного обслуговування повинна бути невід'ємною складовою всіх аспектів щоденної роботи працівників суду.

Однією з умов ефективного судового управління є взаємовідносини голови суду та керівника апарату суду, котрі мають базуватися на консенсусі та взаємодії у вирішенні актуальних питань суду. Як зазначає Ю.Е. Шевелева, одним із перевірених способів формування сповнених довіри та продуктивних відносин із суддівським колективом є застосування принципу взаємних поступок і компромісів. Керівник апарату суду повинен добре знати, що є насправді важливим для суддів. Діючи на основі чіткого розуміння та оперативного реагування на потреби суддів, керівник апарату суду дає суддям можливість ефективно виконувати свої суддівські функції. У відповідь суддя, напевно, дасть керівнику апарату необхідну свободу дій для ефективного виконання і його функцій. Знову ж таки концепція виглядає цілком очевидно, і всі погоджуються з нею. Але ж чи знаходять керівники апарату суду у своїй абсолютній більшості достатньо часу для аналізу стосунків – особливо в умовах нескінченного потоку щоденних питань і нагальних потреб – імовірно, що ні. В умовах швидко змінюваного та надзвичайно емоційного судового середовища поспіш, нажаль, переважає над глибоким аналізом [29, 446].

Відповідно до статті 131 Конституції України, Закону України «Про судоустрій і

статус суддів», Закону України «Про Вищу раду юстиції» визначено статус, повноваження та місце у формуванні суддівського корпусу Вищої ради юстиції. Очевидно, що Вища рада юстиції належить до апарату держави, а тому є всі підстави стверджувати, що вона реалізує певну функцію управління у сфері організації діяльності держави.

На думку В.Б. Авер'янова, для таких інституцій як Вища рада юстиції, здійснення управління обмежується внутрішньоорганізаційними межами та має допоміжне значення щодо її основних завдань і функцій [10, 60].

У світлі розгляду питання організації управління у сфері забезпечення функціонування органів судової влади А.А. Стрижак вважає, що Вища рада юстиції є одним із органів, що здійснюють державне управління у сфері організації діяльності судових органів [26, 73].

Так, у науковій літературі існує значна кількість думок та підходів з приводу ролі та місця Вищої ради юстиції у правовій системі України, правової природи та повноважень у сфері здійснення судового управління. Перш за все, це обумовлено тим, що Вища рада юстиції є відносно новим правовим інститутом для нашої держави та має специфічну природу, особливий правовий статус, порядок формування та кола повноважень.

У світлі цього вартими уваги є міжнародні документи, які містять положення та критерії організації функціонування подібних органів на національному рівні.

Широким колом повноважень наділена Вища кваліфікаційна комісія суддів. Так, відповідно до ст.ст. 66 - 71 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» регламентовано її роль та функції у призначенні на посаду судді.

Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначено місце Державної судової адміністрації України в системі судових органів держави, її основні завдання, повноваження, організаційну побудову і відповідальність. Державна судова адміністрація України (ДСА України) – орган у системі судової влади України, що здійснює організаційне забезпечення діяльності органів судової влади з метою створення належних умов функціонування судів і діяльності суддів, представляє суди у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування в межах повноважень, установлених законом. Діяльність ДСА України підзвітна з'їзду суддів України [5]. Так, основним завданням Державної судової адміністрації України має стати сприяння зміцненню самостійності судів, незалежності суддів. При цьому її органи не повинні втручатися у здійснення правосуддя, котре є гарантією правової держави [30, 218-219].

Відносячи до судового управління позапроцесуальну діяльність судів по узагальненню судової практики, стажуванню суддів і фахівців тощо, можна виокремити декілька напрямків, які безпосередньо впливають на ефективність здійснення судового управління, зокрема, чітке законодавче регулювання, координаційна та організаційна діяльність, формування і надання судової практики у результаті процесуальної і позапроцесуальної діяльності вищестоящих судів тощо.

Відповідно до ч.1 ст. 2 Закону України «Про виконавче провадження» та ч.1 ст. 1 Закону України «Про державну виконавчу службу», на Державну виконавчу службу, яка входить до системи органів Міністерства юстиції України покладається примусове виконання рішень судів, третейських судів та інших органів, а також посадових осіб відповідно до законів України.

З прийняттям Конституції України та втіленням нових засад організації державної влади в Україні шляхом її поділу на законодавчу, виконавчу та судову виникла необхідність приведення у відповідність до конституційних вимог системи виконання

судових рішень. Таким чином, Державна виконавча служба створюється у системі органів виконавчої влади, а саме в системі Міністерства юстиції України. Однак, аналіз основних аспектів діяльності Державної виконавчої служби наводить на невтішні висновки. Законом України «Про виконавче провадження» встановлено досить складну процедуру документування у виконавчому провадженні, що своєю чергою обмежує доступ до матеріалів виконавчого провадження для його учасників та робить його непрозорим. Важливим кроком на шляху підвищення ефективності виконавчого провадження стало запровадження Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень (далі – ЄДРВП).

Наразі існує необхідність напрацювання законодавчих механізмів вдосконалення системи виконання судових рішень та їх практичної реалізації, що дозволили б усунути правові перешкоди виконання судових рішень, виробити систему нормативного регулювання, яка спонукатиме учасників правовідносин до безумовного виконання їхніх зобов'язань.

Побуває думка про те, що Державну виконавчу службу необхідно повернути до системи органів судової влади, оскільки тисячі прийнятих рішень суду зводяться нанівець без їх виконання. Про це заявив голова комітету В. Писаренко під час парламентських слухань, де розглядалася проблема невиконання судових рішень в Україні [19].

Звертаючи увагу на нагальні проблеми стосовно виконання судових рішень, І. Николаєв акцентує увагу на тому, що судові виконавці радянського зразка були допоміжними фігурами в процесі виконання судових рішень. Суддя, який розглядав судову справу, безпосередньо відповідав за фактичне виконання ухваленого ним рішення. Справу не можна було передати до архіву суду доти, доки до неї не долучався виконавчий документ із позначенням про фактичне виконання судового рішення. Саме за таким принципом здійснює свою діяльність Європейський суд з прав людини, в якому провадження у справі вважається закінченим тільки після надходження повідомлення про повне фактичне виконання рішення. На сьогодні, провадження у справі вважається завершеним з моменту ухвалення судового рішення, після чого справа направляється суддею до архіву [24, 48-52].

Так, окремі автори серед головних напрямків подальшого реформування системи виконання судових рішень в Україні визначають: здійснення інституціональних перетворень, шляхом запровадження інституту недержавних форм виконання судових рішень; постійне підвищення рівня кваліфікації осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень; підвищення рівня обізнаності юридичної та бізнес спільноти з питань ефективного захисту приватноправових інтересів; підвищення рівня розвиненості інфраструктури; ефективний розвиток виконавчого права та законодавства; забезпечення відкритості процедур виконання судового рішення та системи публічної реалізації конфіскованого/арештованого державними виконавцями майна, підвищення ефективності діяльності недержавних юрисдикційних органів (третейських судів) та розширення можливостей застосування учасниками комерційних (цивільних) відносин позасудових засобів захисту прав [24, 48-52].

Так, зумовлюється необхідність вжиття певних заходів та пошуку шляхів для відновлення зв'язку між судом і виконавчим провадженням. Ідеї стосовно можливості впровадження в Україні альтернативного механізму виконання судових рішень зазвичай ґрунтуються на тому, що це дозволило б певним чином оптимізувати процес виконання судових рішень та дало б змогу розвантажити органи Державної виконавчої служби,

а також надати стягувачу права самостійно вирішувати, до якого органу звернутись. Однак, питання стосовно можливості впровадження недержавного інституту виконання судових рішень потребує обережного ставлення та детального вивчення, оскільки існує ризик створити підґрунтя для зловживань.

Вища рада юстиції, Державна судова адміністрація, Вища кваліфікаційна комісія суддів, будучи органами державної влади і структурно відокремленою ланкою державного апарату, також потребують управління в середині для забезпечення їх існування як організацій для виконання покладених на них державою завдань. Як зазначає Н. Глазунова, за орієнтуванням на внутрішнє або зовнішнє середовище управлінський вплив поділяють на внутрішньоорганізаційний і публічний [18, 551].

З огляду на вищевикладене, вдосконалення національного чинного законодавства повинно здійснюватись з урахуванням необхідності поліпшити врегулювання питань судоустрою, формування суддівського корпусу, статусу суддів та відправлення правосуддя тощо. Підхід має бути комплексним та детально врегульованим, а заходи у цьому напрямку повинні здійснюватись з урахуванням обґрунтованих, послідовних та системних підходів до побудови судової влади як незалежної і самостійної гілки державою завдань. Не доводиться підкреслювати, що саме від забезпечення ефективного судового управління великою мірою залежить ефективність здійснення правосуддя, виконання судових рішень, що не останнім чином впливає на підвищення авторитету судової влади та рівня довіри суспільства до суду як об'єктивного та неупередженого інституту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>
3. Про виконавче провадження: Закон України від 21.04.1999 р. № 606-X. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>
4. Про державну виконавчу службу: Закон України від 24.03.1998 р. № 202/98-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/202/98-%D0%B2%D1%80>
5. Положення про Державну судову адміністрацію України, затверджене рішенням Ради суддів України від 22.10.2010 р. № 12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cr.court.gov.ua/tu01/20/4/>
6. Рекомендація № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів», ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 518 засіданні заступників міністрів 13.10.94 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_323
7. Основні принципи незалежності судових органів: схвалено резолюціями Генеральної Асамблеї ООН № 40/32 та 40/146 від 29.11.1985 р. та 13.12.1985 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_201
8. Бангалорські принципи поведінки суддів, схвалені резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27.07.2006 р. № 20006/23. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://crimescor.rada.gov.ua/komzloch/co№trol/uk/publish/article;jsessio№id= ADD49945492AB4622122873FCCB7BD8D?art_id=48076&cat_id=46352
9. Висновок Європейської Комісії за демократію через право (Венеціанська Комісія) від 2011 року № 639. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDLAD%282010%29003-ukr>
10. Адміністративне право України. Академічний курс: у 2 т.: Підручник: Рекомендовано МОН України / Відп. ред. В.Б. Авер'янов; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К.: Юрид. думка, 2004. – 584 с.
11. Баулін Ю. Питання удосконалення судової системи України / Ю. Баулін // Матеріали наук.-практ. Конференції (м. Київ 1-2 лютого 2007 року) / Державна судова адміністрація України редкол.: Ю.

В. Баулін та ін. — К., 2007. — С. 121.

12. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США / В. Бернхем. — К., издательство «Україна», 1999. — 542 с.

13. Божьев В.П. О судебном управлении в СССР / В.П. Божьев, И.А. Перлов // Ученые записки ВНИИСЗ. — М., 1966. — Вып. 8. — С. 153-188.

14. Бочкарёв В. А. Объём и содержание понятия «управление» / В. А. Бочкарёв // Вопросы философии. — 1966. — № 11. — С. 44-54.

15. Міжнародні стандарти у сфері судочинства. — К.: Істина, 2010. — — 488 с.

16. Сучасне управління в суді: навч.-практ. посіб. / відповідальні редактори: І. П. Голосніченко (Україна), Пітер Г. Соломон молодший (Канада). — К.: Юрінком Інтер. — 2010. — 528 с.

17. Голосніченко І. Управління в судах: український та зарубіжний досвід (на матеріалах Українсько-канадського проекту судової співпраці) / І. Голосніченко, П. Соломон // Право України. — 2010. — № 9. — С. 221 — 226.

18. Глазунова Н. И. Система государственного управления: учебник для вузов / Н.И. Глазунова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 551 с.

19. Державну виконавчу службу необхідно повернути до системи органів судової влади // ТВ-проекти // Харківські Вісті // Випуск від 23.05.2013 р. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://izvestia.kharkov.ua/tv-proekty/hi/677/1137379.html>

20. Клеандров М. И. Судебные системы государств участников СНГ : законодат. обеспечение / М. И. Клеандров; Ин—т государства и права РАН. — М.: Юристь, 2002.— 621 с.

21. Коста Ж.-П. Роль національних судів та інших органів державної влади у захисті прав людини в Європі (виступ на Міжнародній конференції) / Ж.-П. Коста // Право України. — 2011. — №7. — С. 11 - 15.

22. Мельник М.Г. Управління діяльністю органів судової гілки державної влади як адміністративно — правова категорія / М.Г.Мельник // Вісник Серія: Держава і право. — 2011. — № 1. — С. 142 — 145.

23. Міжнародні стандарти у сфері судочинства. — К.: Істина, 2010. — 488 с.

24. Ніколаєв І. Удосконалення системи виконання судових рішень в Україні: світові стандарти та вітчизняні досягнення / І. Ніколаєв // Юридичний журнал. — 2009. — № 4. — С. 48 — 52.

25. Обрусна С.Ю. Судове управління в Україні: теоретико-правовий аналіз / С.Ю. Обрусна // Наше право. — 2010. — № 3. — С. 21 - 30.

26. Стрижак А.А. Судове управління в Україні: теоретичні основи і правове регулювання. Монографія / А.А. Стрижак. — Ужгород, 2004. — 120 с.

27. Федоров Н.В. О судебной реформе в России / Н.В. Федоров // Государство и право. — 1992. — № 6. — С. 11 — 14.

28. Шишкин В.И. Отдел юстиции исполнительного комитета областного Совета депутатов трудящихся и некоторые вопросы практики его работы: Автореф. канд. дис. / В.И. Шишкин. — Харьков, 1975. — 23 с.

29. Шевелева Ю. Е. Удосконалення організації роботи суду / Ю.Е. Шевелева // Вісник Східно-українського національного університету імені Володимира Даля. — 2012. — № 14 (185). — Ч. 1. — С.446.

30. Шайо Л. Самоограничение власти (краткий курс конституционализма). Перевод с венгерского / Шайо А. — М.: Юристь, 2001. — 292 с.